

Over grenzen, de menselijke maat

#Afttrap4

Pierfrancesco Gava
Elise Sothys
Menno de Bruijn
Janine Terlouw
Inês da Costa

ZU
2016

Expositie

21 januari 2016 t/m 17 maart 2016

Arttrium

De kunst van verbinden

Nederland is in de eerste helft van 2016 voorzitter van de Europese Unie. Als voorzitter zet Nederland in op een Europese Unie die zich richt op hoofdzaken, die door innovatie groei en banen schept en die haar inwoners en maatschappelijke organisaties actief bij het beleid betreft.

Als u dit leest, vraagt u zich misschien af wat het Nederlandse voorzitter-

schap met kunst te maken heeft. Een Europese Unie die haar inwoners wil betrekken bij wat zij doet, is een Unie die wil verbinden. Ook kunstenaars zoeken in hun werk verbinding. Dat doen zij op tal van manieren. Niet alleen in de manier waarop zij scheppend bezig zijn, maar net zo goed door mensen die hun kunstuiting zien, uit te dagen daar iets van te vinden.

De kunstcommissie van de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Veiligheid en Justitie is de uitdaging aangegaan om de mensen die in de torens aan de Turfmarkt werken of die bezoeken met kunst te verbinden. Voor de vierde keer krijgen studenten die afstuderen aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten een podium om hun werk te

Art

laten zien. Daarbij heeft de commissie bij het selecteren van de kunstenaars gezocht naar verbinding tussen de kunstwerken en thema's die in de Europese context spelen.

Ik waardeer het zeer dat de kunstcommissie het Nederlands voorzitterschap van de Europese Unie heeft aangegrepen om deze tentoonstelling te organiseren. Wie dit boekje

leest en de aangegeven verbanden tot zich neemt, zal de tentoongestelde werken mogelijk met andere ogen bekijken. En zich misschien verbonden voelen met wat in Europa speelt en verbonden met kunst.

Ik wens u veel plezier bij het bekijken van de tentoongestelde kunstwerken. En ik hoop dat het u nieuwe inspiratie geeft!

Ronald Plasterk
*Minister van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties*

ttrium

Over grenzen, de menselijke maat

#Afttrap4

Voor de vierde keer vindt in het ARTtrium de jaarlijkse tentoonstelling plaats met afgestudeerden van de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten uit Den Haag. De kunstenaars krijgen vanaf 21 januari 2016 een podium en de ruimte om hun werken aan een groot publiek te tonen. De kunstcommissie van de departementen Veiligheid en Justitie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties vindt het belangrijk om buiten de gevestigde paden te treden en jonge afgestudeerden de mogelijkheid te geven om zelf de ruimte in te richten en vorm te geven met hun werk.

In het kader van het Nederlandse Voorzitterschap van de Europese Unie heeft de kunstcommissie bij het selecteren van kunstenaars gezocht

naar een relatie met thema's die binnen de Europese context spelen.

De volgende kunstenaars en ontwerpers zijn geselecteerd:

Pierfrancesco Gava

Elise Sothys

Menno de Bruijn

Janine Terlouw

Inês da Costa

Pierfrancesco Gava is geïnteresseerd in media-momenten, omdat hij geïnteresseerd is in macht. In zijn video's stelt hij de vraag wie krijgt macht en waarom? Hoe ziet macht eruit? Op welke manier zorgen de media en de massa (de kijker dus) voor de verdeling van macht? Een onderzoek naar macht is relevant voor de manier waarop de Europese Unie met macht omgaat. Al gebruikt Gava voorbeelden

van niet EU leiders, de relevantie van zijn onderzoek blijft overeind.

De relatie van Elise Sothys met Europa komt voort uit de inspiratie van haar zoektocht naar het begrip en de noodzaak van kunst. Haar inspiratie haalt ze uit werken van kunstenaars en boeken van schrijvers uit verschillende Europese landen. Daarnaast is de manier waarop ze haar zoektocht vertaalt in lichtboodschappen intrigerend. Wat zeggen deze boodschappen ons als Europeaan?

Money, Politics and Bananas, is het afstudeerproject van Menno de Bruijn. Een wereld van geld, glitter en glamour. Het is een onderwerp dat veel mensen enkel zien als entertainment. Het is een

spiegel van de maatschappij, het weerspiegelt zijn kwaliteiten, maar vergroot zijn gebreken. Het gaat over politiek, ras, globalisering, macht en religie. Het is een arena voor de bevestiging van nationale, regionale en lokale identiteit. Het brengt miljarden mensen samen en laat grenzen vervagen. Het bevat onvoorwaardelijke liefde, de kracht tot verbinden, maar veroorzaakt ook rivaliteit, haat en geweld. Dit project gaat over alles behalve voetbal.

Janine Terlouw confronteert ons met onze verslaafdheid aan het gebruik van de smartphone. Een ontwikkeling die binnen heel Europa een ongekende vlucht genomen heeft. Zij maakt deze verslaving het onderwerp van haar afstudeerproject

en houdt ons een spiegel voor door onze verslaving voor te stellen als een religie en er zelfs voor te gaan preken.

Het afstudeerproject van Inês da Costa gaat over een actueel thema binnen de Europese Unie, namelijk identiteit. Waar horen we bij? Wat voor invloed heeft verhuizen tijdens je jeugd op je als volwassene? Zij interviewt haar 4 broers en zussen en zichzelf om de voor- en nadelen te onderzoeken, die veroorzaakt worden door de Third Culture opvoeding. Door zo veel verschillende achtergronden mee te maken, worden de vragen “waar voel je je thuis” en “waar wil je begraven worden” opeens zeer moeilijk te beantwoorden. Nederland hijst Europese vlaggen tijdens het voorzitterschap.

Dit geeft een deel weer van de gemengde, diverse vlaggen van de Third Culture Kids, van onze nieuwe realiteit en van onze veranderde levensstijl.

De tentoonstelling wordt op 21 januari geopend door Thijs van der Plas, plv DG Europese Samenwerking tevens directeur Integratie Europa van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Ernst Bergmans, hoofd-docent aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten, Den Haag.

De kunst van de vijf afgestudeerden wordt in de volgende hoofdstukken nader toegelicht.

Namens de kunstcommissie BZK en VenJ,

Hilly Buyne
Bas Spreij

januari 2016

Pierfrancesco Gava

www.pierfrancescogava.com

In maart 2014 ontmoette president Barack Obama paus Franciscus. De opnames van de Vaticaanse televisiezender CTV zijn van het genre dertien in dozijn. Een zeer belangrijke man betreedt, geflankeerd door een minder belangrijke man, een ruimte waarin zich een tweede zeer belangrijke man bevindt. Zij schudden elkaar de hand. De ene in zijn seculiere *power suit*, de ander in religieus ornaat. Hun handen schudden duurt langer dan strikt noodzakelijk, tot alle camera's hebben geflitst, tot de fotografen hun buit binnen hebben. Dan lopen de heren verder, ontspannen kletsend. Het is een ceremonieel moment, nogal saai. Een fragment

om bij weg te zappen. Tot het in de handen van Pierfrancesco Gava belandt en hij het in zijn video **A Glorious Society** maar liefst drie keer toont. Een keer ondertitelde Gava het, de tweede en derde keer laat hij het in *slow motion* zien, met tekst en uitleg in de *voice-over*. Dan valt pas op dat Obama zomaar wat zegt. Hij herhaalt zichzelf, om de ontmoeting een zweem van gemoedelijkheid te geven totdat de vertalers aanschrijven en het échte gesprek kan beginnen. Het gesprek dat voor de 'volgelingen' van zowel Obama als Franciscus te verstaan moet zijn.

Gava is geïnteresseerd in dit soort media-momenten, omdat hij

geïnteresseerd is in macht. Wie krijgt macht en waarom? Hoe ziet macht eruit? Op welke manier zorgen de media en de massa (de kijker dus) voor de verdeling van macht? Gava observeert, onderzoekt en ontrafelt deze vragen in zijn kunst. In de video's experimenteert hij met geluid en beeld en wil zo via zijn eigen manipulatie de toeschouwer bewuster maken van hoe de media werkt. Zo laat hij in *A Glorious Society* Obama in een succesvolle montage de stem van de Paus lenen. Zo spreekt Obama plotseling in het Italiaans over hoe we immigranten zouden moeten behandelen, hoe we allemaal immigranten zijn, kinderen van God. Obama's publiek

wappert enthousiast met Amerikaanse vlaggetjes en klapt in de handen. Beelden die niet bij de inhoud van de toespraak lijken te passen.

Dezelfde pauselijke toespraak, die de paus in november 2014 in het Europees Parlement in Straatsburg hield, vormde de basis van Gava's video **Consensus**. De kunstenaar koos uit de toespraak van de paus de passages die bijval van het parlement kregen. Zo kwam hij tot een toespraak van

13 minuten, die hij liet playbacken door iemand die hij 'gender-loos' noemt: iemand van wie niet te zien is of het een man of een vrouw is. De persoon playbackt perfect geloofwaardig, parlementsleden applaudisseren. Toch lijkt de portee van de toespraak ergens verloren te gaan. Is het die gemoedelijke rode fleecetrui met patronen en beertjes erop? Of is het inderdaad het feit dat niet duidelijk is of we naar een man of vrouw luisteren? De woorden die uit de mond van de paus

autoriteit en zeggingskracht hadden lijken nu clichés, simpele observaties.

Gava heeft een duidelijke agenda. Zijn onderzoek naar macht is een kritiek op de macht. Door zijn eigen manipulatie inzichtelijk te maken en zijn inspiratiebronnen te noemen (onder meer de filosofen Giorgio Agamben en Hannah Arendt), laat hij de kijker meedenken. Zo wordt iedere toeschouwer mede-onderzoeker en mede-machts-criticus.

Elise Sothy

www.elisesothys.com

Wat zoekt de mens?

Wat zoekt de kunstenaar?

Kunstenaar Elise Sothys weet wat ze zoekt. Ze zoekt verlossing, niks meer of minder. Verlossing, de waarheid, het absolute, het sublieme, dat menselijke verlangen dat vele namen kent. Haar scriptie noemde ze: *Seeking redemption in Art: Is an intellectual understanding of elevation a necessity when viewing and/or creating Art?*

Die zoektocht heeft bij haar geen religieuze achtergrond. Haar inspiratie komt uit de literatuur, uit het lijden van Goethes Werther, uit de gedichten van Rainer Maria Rilke, uit Wassily Kandinsky's schrijven over zijn spirituele zoektocht. Sothys' kunstwerken moeten steeds die zoektocht weergeven,

zonder die te volbrengen, want wanneer de waarheid eenmaal is gevonden, betekent dat het einde. Sothys' zoektocht kan diverse vormen aannemen: een videokunstwerk, een lichtkunstwerk, een installatie die beide combineert.

Haar installatie **number 8** bestaat uit een tekst in witte neon en een LED-lichtkrant. De neontekst is een helder statement: 'ABSOLUTION IS THE ANSWER', de lichtkrant vraagt 'SAVE ME SAVE ME'. De teksten komen rechtstreeks voort uit haar eigen zoektocht. Sothys wil dat haar kunstwerken er commercieel en gelijk uitzien, dat ze lekker in het oog liggen. Wat communiceert er krachtiger dan

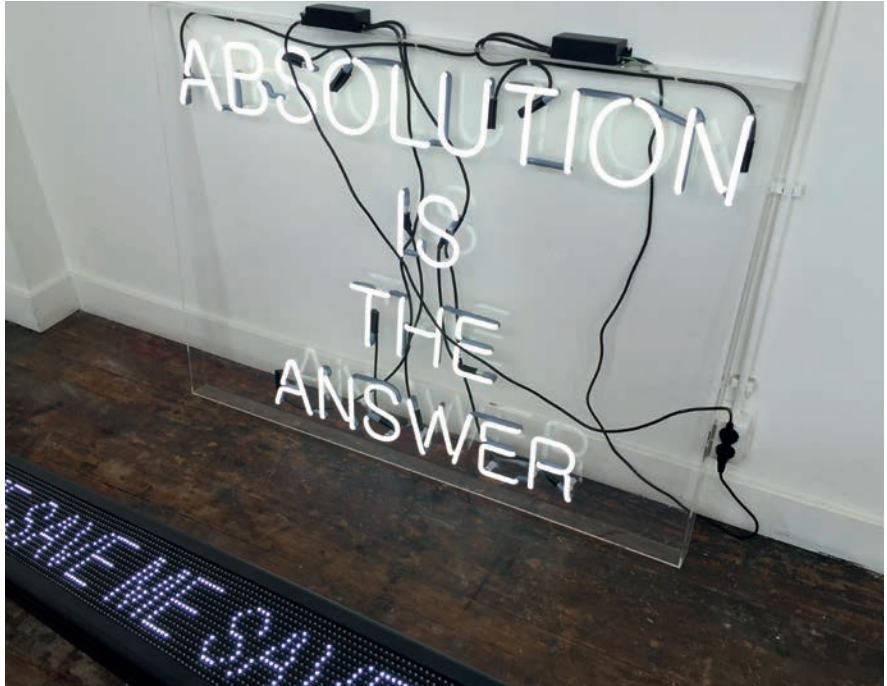
licht? Licht laat zich moeilijk negeren, lichtgevende hoofdletters leest iedereen. In haar video's speelt ze vaak zelf de hoofdrol. Ook hierin kiest ze voor aantrekkingskracht: voor schoonheid en seksualiteit. Dat haar video's daarom als feministische kunst begrepen worden, daar herkent ze zich niet in. Seks kan net als schoonheid toegang geven tot het sublieme, dat heeft met de strijd voor vrouwenrechten niks te maken.

Liefst zou ze willen dat haar kunstwerken onbevungen ervaren worden. In haar scriptie schrijft ze over de manier waarop een kind kunst kan ervaren, niet gehinderd door voorkennis,

er volledig in opgaand. Een manier die ze in haar tienerjaren afleerde, maar met haar kunst wel wil oproepen. Juist daarom wil ze niet te veel prijsgeven over haar kunst en krijgen haar werken een feitelijke

titel. *Number 8*, misschien verwijst die 8 naar het teken voor oneindig? Er is een persoonlijke associatie bij die titel, zegt ze, maar die houdt ze liever voor zichzelf. Zo wordt het kijken van

Sothys' kunst, onbedoeld, ook een soort zoektocht naar de kunstenaar zelf. Alle kunst is persoonlijk, zegt ze. Als de toeschouwer er maar in slaagt zich te laten verrassen, is zij in ieder geval tevreden.

Menno de Bruijn

www.mennodebruijn.com

‘Allesbehalve voetbal’, daar ging het Menno de Bruijn om in zijn afstudeerproject. Want bij voetbal komen nogal wat dingen kijken die met het spel weinig van doen hebben. We zijn gewend geraakt aan de clubkleuren, de team-shirts, de hooligans, de aanstootgevende teksten en spreekkoren, zelfs aan de corruptie. Voor **Money, Politics and Bananas** verzamelde De Bruijn al die randverschijnselen. De binnenplaats van de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten hing hij vol met twintig vlaggen met teksten, gebaseerd op voetbalspandoeken. Kwetsende teksten, maar ook ‘We are happy hooligans’. Gedurende de

expositie stak hij af en toe een rookbom af.

De Bruijn is zelf geen hooligan, al support hij Feyenoord. In *Money, Politics and Bananas* wilde hij vooral kijken wat er overblijft van al die teksten als ze uit de context gehaald worden. In zijn scriptie concludeerde hij dat voetbal geen spel is, maar eerder te vergelijken met een reeks rituele handelingen zoals we die van religies kennen. Opvallend: op de binnenplaats van de kunstacademie bleek minder mogelijk dan in bepaalde voetbalstadions, want van de directeur kreeg hij het verzoek zijn installatie te kuisen. Een verzoek waar hij geen gehoor aan wilde

geven. Want hij wilde juist laten zien dat voetbal zo veelzijdig is: het brengt supporters samen, zorgt voor plezier, maar er komen ook heel nare kanten naar boven, zoals racistische en homofobe teksten. Voetbal triggert daarnaast ook een bepaald soort creativiteit bij de supporters: De Bruijn zag dat in een paar gevallen spandoeken op elkaar reageerden.

Hij is door het project niet écht anders naar voetbal gaan kijken, zegt hij. Wel naar het nieuws. Voor zijn boek **Uniform**, onderdeel van *Money, Politics and Bananas*, zocht hij naar nieuwsfoto’s van het Midden-Oosten waarin

voetbalshirts zichtbaar zijn. Dan valt ineens op dat een jongeman verslagen tussen het puin staat in een shirt van Real Madrid. Voor De Bruijn is dit spotten van shirts nog lang niet voorbij als hij het journaal kijkt.

Na zijn afstuderen heeft De Bruijn met mede-alumni Max Lennarts ontwerpstudio Studio Lennarts & De Bruijn opgericht. De KABK gaf ze als opdracht om een campagne te maken voor de open dag van de kunstacademie. Samen met Tomas Laar bedachten ze

‘The state of the art’: de kunstacademie als een vrijstaat voor kunst. Medewerkers krijgen tijdens de open dag een trui aan met erop ‘LOCAL’. Zo proberen zij met de campagne te reageren op het fenomeen ‘kunst-academie’, een bijzondere gemeenschap van mensen waar je – hopelijk – als bezoeker van de open dag bij wilt horen. De slogans bij de campagne zijn dubbelzinnig: ‘Get high on research’, ‘Spectacular views’ en ‘Crossing borders’.

Humor vindt De Bruijn belangrijk. Echte voorbeelden heeft hij niet, in de ontwerpwereld, maar hij kan de campagnes van KesselsKramer waarderen. Die zijn meestal nogal vreemd, met een goeie combinatie van humor en weldoordachtheid. Bovendien weet dit reclamebureau ook autonome projecten te doen. Iets wat hij ook hoopt met Studio Lennarts & De Bruijn. Voorlopig richten ze zich vooral op huisstijlen en websites.

Janine Terlouw

www.janineterlouw.nl

Hij ligt naast het bed, mag mee naar de wc. Hij ligt op tafel tijdens het diner, naast het bord, beeldscherm naar beneden als we beleefd willen zijn, omhoog als we te nieuwsgierig zijn. Hij gaat op vliegtuigmodus in het vliegtuig, met tegenzin, op stil in de bioscoop, maar nooit uit. We zijn nogal vergroeid geraakt met onze smartphones.

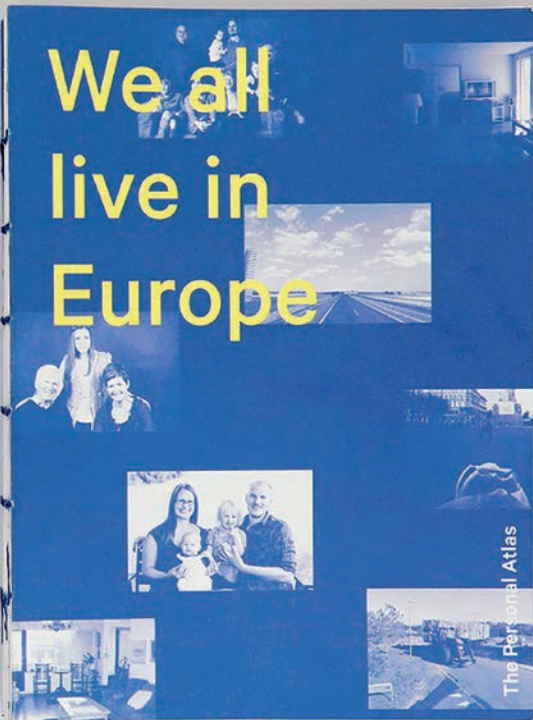
Janine Terlouw nam deze verslaving tot onderwerp van haar afstudeerproject **Stay Connected**. Ze vatte onze relatie met het apparaat dat we liever niet loslaten op als een soort geloofsbelijdenis en schreef zelfs een speciaal Onze Vader voor deze omvangrijke geloofsgemeenschap. 'Give us our daily status

updates, And forgive us our dislikes, And we will forgive other people that didn't like us', preekte Terlouw, een smartphone in de lucht houdend. De preek eindigt met 'Enter' in plaats van 'Amen'. Het kunstpubliek herhaalt haar woorden lacherig tijdens een van haar performances. Maar Terlouws project ging verder. Niet alleen wilde ze de gevoelens van liefde en affectie uiten, ze besloot te gaan preken voor deze nieuwe godsdienst. In verschillende plekken in Den Haag nam ze plaats, met grote borden en spandoeken ter meerdere eer en glorie van de smartphone. Voorbijgangers moedigde ze aan: 'Stay connected!'. Het zou zomaar de

ironische guerilla-reclame-campagne van een telefonie-aanbieder kunnen zijn.

Terlouw is zich echter wel degelijk bewust van de keerzijde van ons gebruik van smartphones en sociale media. Toen ze werkte aan haar scriptie over sociale media, plaatste ze bij wijze van experiment een foto van haarzelf op Facebook. Toen ze merkte dat slechts 12 van haar 200 vrienden de foto een 'like' waard vonden, ging ze bij de anderen te rade: waarom hadden die niet op 'like' geklikt? De smoesjes en excuses drukte ze op een lange sjaal die ze *Social Insecurity* noemde. Het meest veelzeggende antwoord kwam van haar

We all live in Europe

The Personal Atlas

facebookvriend Tomas: 'Tomas didn't think that a like would make any difference'. Terlouw's sjaal roept tegenstrijdige gevoelens op: het is een enorme last (zeven meter sjaal), het ding zou je kunnen wurgen, maar biedt ook een soort geborgenheid (omringd door facebookvrienden). Ze laat ermee zien dat die Tomas hartstikke ongelijk heeft met zijn aanname dat 'een like' niet uitmaakt.

Dat uit al die persoonlijke informatie die we online

plaatsen heel interessante gegevens zijn af te leiden, ook voor wie niet je facebookvrienden zijn, bewees ze samen met Eline van der Ploeg in hun project ***We all live in Europe.*** Binnen elke Europese lidstaat zochten zij naar persoonlijke foto's, bijvoorbeeld van maaltijden, familieportretten en interieurs. Al die plaatjes samen leverden een beeld van Europa op, ze maakten er een boek van, dat ze *Europe's most personal atlas* noemden. Al bladerend kun je zien of een Turks

familieportret op een Zweeds familieportret lijkt (niet echt). Maar zo veel verschillen we ook niet van elkaar, vinden Terlouw en Van der Ploeg: 'In elke woonkamer staat wel iets van Ikea, we houden allemaal van sushi en Nederland is niet het enige platte land.' Het zou ook kunnen dat de foto's die we geschikt achten voor het publieke domein soms inwisselbaar zijn.

Inês da Costa

www.inesthecoast.com

‘Niemand begrijpt je echt’ en ‘Je voelt je een outsider’. Sommige reacties in de boeken die Inês da Costa voor haar project

In Between maakte, liegen er niet om. Het is kennelijk niet makkelijk een zogenaamd ‘Third Culture Kid’ te zijn. Da Costa koos voor haar afstudeeronderwerp voor een persoonlijke invalshoek, zelf is ze ook een Third Culture Kid: iemand die grotendeels is opgegroeid in een cultuur die niet die van haar ouders is. Voor *In Between* interviewde ze haar broer en zussen en legde dezelfde vragen aan zichzelf voor. Vragen die tegelijkertijd feitelijk én persoonlijk zijn: Waar voel je je thuis? Waar wil je begraven worden? De installatie die ze maakte

bestaat uit vlaggen, boeken en houten kisten.

Op de vlaggen combineerde ze een feitelijke weergave van de landen waar iedere geïnterviewde heeft gewoond met het gevoel van de geïnterviewde. Aan de vlag van da Costa zelf is te zien dat ze zich meer Nederlander voelt dan je op basis van de feitelijke verdeling van woonplekken zou verwachten. De houten kisten geven de vragen weer, in verschillende talen: de teksten staan aan de buitenkant gefreesd. Zulke dozen zijn vertrouwd voor mensen wier jeugd voor een groot deel uit verhuizen bestaat. Normaal worden de persoonlijke bezittingen opgeborgen

en weggestopt, nu staan de heel persoonlijke vragen op de buitenkant, zo maar voor elke toeschouwer te zien: In welke taal droom jij?

Met dit project verplichtte da Costa zichzelf ook haar vragen te beantwoorden. Als antwoord op de vraag waar ze begraven wil worden, zei ze: ‘The thought of this makes me terrified.’ Haar project is hoogst persoonlijk, maar de vorm die ze heeft gekozen (de vlaggen, de kisten, de boeken) is wat afstandelijk, clean. Die werkwijze is kenmerkend voor da Costa. Ze wil niet dat haar ontwerpen alleen uit haar particuliere ervaringen bestaat. Ze streeft er juist naar zo

‘objectief’ mogelijk te communiceren als grafisch ontwerper. Een verlangen dat wel voortkomt uit het opgroeien in meerdere culturen: heldere en eenduidige communicatie is dan van groot belang. Haar docenten probeerden haar tijdens haar opleiding steeds te verleiden tot statements: wat vind jij er nou van?

Om haar eigen drang naar objectiviteit te onderzoeken koos het als onderwerp van haar scriptie. En wat bleek? Objectiviteit bestaat eigenlijk helemaal niet. In da Costa’s woorden:

‘De grootste kracht van een ontwerper is een keuze maken’. Met deze ontdekking valt da Costa’s wens om objectief ontwerper te zijn weliswaar in duigen, maar dat vindt ze helemaal niet erg, het scheidt weer ruimte voor nieuwe invalshoeken en eigen keuzes. De volgende stap die ze wil nemen met het project *In Between* is het samenvoegen van de data, de data vergelijken. Als lezer van de boekjes doe je dat vanzelf al. Het meest opvallende: deze reeks zussen en broers verschillen in álles (van politieke kleur tot de taal

waarin ze vloeken), maar ze vinden het alle vijf volstrekt vanzelfsprekend dat men warmte meet in graden Celsius. Het zal iets te maken hebben met de thermometer die ze vroeger thuis hadden, of ze nou in Bangladesh of België woonden.

Colofon

Dit is de dertiende uitgave van het ARTtrium, expositieruimte van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het ministerie van Veiligheid en Justitie.

Bezoekadres: Turfmarkt 147, 2511 DP Den Haag

Art directors: Nicole Donkers, Bas Spreij, Hilly Buyne en Robert Huiberts
(kunstcommissie BZK en VenJ)

Tekst over kunstenaars: Anna van Leeuwen

Voor meer informatie: ARTtrium@minbzk.nl

Eerdere uitgaven: uitgave 1: Aftrap 1, uitgave 2: Nog één keer goed kijken, uitgave 3: In one hour, uitgave 4: Aftrap 2, uitgave 5: Spiegelingen, uitgave 6: Dit is De plek, uitgave 7: The one thing you never sing of or hang in a tree, uitgave 8: Aftrap 3, uitgave 9: Dilemma's van Asielbeleid, uitgave 10: Transparant, in contact, uitgave 11: Mijn Stad | My City, uitgave 12: Identity from me to myself

Den Haag, 21 januari 2016

Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd zonder voorafgaande toestemming van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het ministerie van Veiligheid en Justitie. Hoewel bij de totstandkoming van deze uitgave uitdrukkelijk zorg is besteed, kan voor eventuele (druk)fouten en onvolledigheden niet worden ingestaan en aanvaarden auteurs en het ministerie geen aansprakelijkheid. Gebruik van teksten en beeldmateriaal bij herhaling of bij ander gebruik dan waarvoor zij oorspronkelijk zijn gemaakt, opname van citaten uitgezonderd, is uitsluitend mogelijk na toestemming van de auteurs/kunstenaars.

Art

